

REDACTIA

Arad, Pad. Deák Ferencz-utca Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 cor.

pe 6 luni 10 "

pe 3 luni 5 "

pe o lună 2 "

Nr.-ri de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca Nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

1904.

Ce ne va aduce anul 1904, putem judeca din întâmplările petrecute în anul expirat, 1903.

În viața publică a țării în anul trecut a domnit *anarchia* și nesiguranța. Așa, că pentru cel-ce mai țin la parlamentarism, cu toate defectele lui de azi, statul ungar le poate servi cu un rar exemplu: că se poate trăi și fără parlament, în *ex-lex!* Ori că dacă vor adevărat parlamentarism, trebuie o *revisuire* în Ungaria nu numai a regulamentului Dietei, dar și a legii în virtutea căreia se alege deputații ungari.

Se și vorbește de revisuirea acestei legi. Ea a e pusă în prospect. Ca să ducă însă la bine, la asanarea destrăbălărilor actuale, cei ce vor presidia la această lucrare, vor trebui să-și *revizuiască* întâiu de toate conștiința!.. Să se întrebe: a fost oare drept și a adus vre-re-un bine țării și neamului unguresc faptul că din Dietă au lipsit reprezentanții români... Dar chiar din punct de vedere specific maghiar, o luptă ce s'ar fi încins ori s'ar încinge pe chestii naționale, ar fi cu folos: s'ar mai reîmprospăta în Dietă ideile și principiile marilor bărbați de stat cari au făcut Ungaria modernă, restabilindu-se astfel echilibrul, căci urmând Ungurii calea arătată lor de apostolii șoviniști, eată, s'au putut convinge că nu pot de cât să dea de mal naia statului. Până când printr'o discuție contradictorie, avându-ne față în față, nu numai se cern idei și se formulează convingeri, dar chiar solidarității naționale s'ajută. Dacă ar fi adică *agresive* naționalitățile, cum se

tem unii Unguri că am fi, oare nu i-ar indemnă asta pe toți să se adune sub un singur steag? . . . Și dacă vre-una dintre naționalități ar face politică primejdioasă statului, nu tocmai în parlament ar fi locul să se respingă astfel de tendințe și susțitorii ei să fie blamați pentru vecie? . . .

Numai făcându-se o dreaptă lege electorală în anul 1904, se pot vindeca relele pricinuite în anul expirat.

În privința celor interne, ale *partidului nostru național*, anul ce vine, poate să ne aducă o rezolvare radicală în ceea-ce privește chestia de căpetenie: *conducerea partidului*. În conferențele intime ce s'au ținut adică la Cluj, la Brașov și la Sibiu, după-ce că s'a ajuns la rezultatul neașteptat poate de unii: ca adică toate elementele partidului, bătrâni și tineri, activiști și pasiviști să enunțe *imperioasa necesitate de a lupta solidar*, s'a mai enunțat și trebuința unei *reorganizări a partidului*. Și așa știm: s'a elaborat și un proiect în privința asta. E numai chestie de vreme ca pretutindeni să avem aceeași organizare, în comitate și cercuri electorale, — ear din organizarea uniformă se va naște și-o conducere mai viguroasă, căci se vor împărți sarcinile și nu vom mai fi ca azi, când — în multe părți — cel-ce hotărăsc trebuie să și execute, din cauză că totul este lăsat în grija statului major. . .

Eventuale alegeri generale pentru Dietă, bine înțeles, ar accelera această lucrare, ori mai exact: ar trebui să se urgenteze lucrările de organizare, ca *disolvarea să nu ne găsească nepregătiți*, ci gata de intra în luptă cu șanse de izbândă. În decursul

acestui an, chiar în iarnă încă, cel mai puțin ce trebuie făcut, e să se organizeze toate *cercurile electorale românești*. Cei cari rîvnesc la cinstea de a reprezenta un cerc, să cutriere satele, să caute numărul alegătorilor români, să între în contact cu ei, să-i lumineze asupra situației nu actuale numai, dar să le pună în vedere rostul pentru care ar fi să se poarte o luptă electorală viguroasă.

În cele *bisericești* e de așteptat ca anul 1904 să aducă îndreptări. Cei, cari caută merite prin prosetism, se vor fi convins din trecut, că nu asta e calea pe care purcezând se poate întări neamul românesc, ci bine bisericii se va aduce prin cultivarea moravurilor, prin indemn la dragoste frățiască și la spiritul de jertfă pentru așezăminte culturale naționale. Sfășiindu-se între ele, cele două biserici române, ușor se pot pomeni că perd credincioșii, asupra cărora dau asalt secte primejdioase și apostoli falși caută să-i abată dela respectul legilor și dela învățăturile Mântuitorului.

Anul 1903 pentru biserica autonomă națională română a fost de altfel plin de încercări. După multe și violente frământări, cu ajutorul lui Dumnezeu și al bărbaților iubitori de biserică, s'a pus capăt luptelor din cea mai expusă diecesă ortodoxă: a Aradului! S'a respins, cu bărbăție, în Congresul național-bisericesc, atacul ce puterea de stat dase împotriva dreptului sfânt de a învăța religia strămoșească în limba noastră maternă. Tot acest Congres a pus însă la locul lui și pe înaltul prelat, care în afaceri grave bisericesti amestecase prea multă patimă omenească. . . Ar fi spre binele bise-

Macarie Ciudra.

De Maxim Gorki.

Trad: de I. C. Frunză.

De câtră mare sufla vânt umed și rece și împărăștia prin stepe melodia pătrunzătoare a valurilor rupte de țerm și a vijitiului tufelor de pe marginea mării. Din când în când, volbura vântului aducea frunze veștejite, galbine și încrețite, și le arunca în foc și-și dădeau flacăra nouă. Focul lui da lumină, ear' negura nopții de toamnă ce ne încungiura, tresărea ca de spaimă și se ascundea pentru o clipă-două, așa că la stânga puteam zări întinsul stepelor, la dreapta marea fără margini, și în fața mea figura robustă a lui Macarie Ciudra, un țigan bătrân, care păzia caii corcâurilor, ce se aflau la vre-o cinci-zeci de pași de lângă noi.

Fără să țină cătuși de puțin seamă, că vântul îi rece îi desfăcu haina și că-și plesnia fără milă pieptieptul aramii și plin cu păr, sta trântit voinicește pe o brâncă, cu fața câtră mine și supăa în neștire din luleaua lui grosolană, dădea nori de fum pe gură și pe nas; ochii îi tinea apățiți încoșcolo, peste capul meu, în întunerecul pustiu al stepelor. Și sta cu mine de vorbă, fără să se sinchisească cătuși de puțin și fără să încerce măcar de a se scuti cumva de isbiturile vântului rău rece.

„Va-se-zică tu umbli de colo până colo..., călătorești? — Asta este bine!... Ți-ai ales o soartă incântătoare..., tu șoim, ce ești! Așa și trebuie să faci omul: umblă și vezi... și după-ce te-ai-ai săturat de vîzut, astimpără-te. trânteste-te

jos la pământ și mori — asta este totul în lume!”

„Vieața? Alți oameni?“, continuă el după ce a ascultat sceptic răspunsul meu față de zisele lui, că adevă: „asa și trebuie să faci omul.“ — „Ce tot spui!... La ce-ți folosește toate acestea?... Vieața, alți oameni?“ — Nu ești și tu singur vieață? Alți oameni trăesc fără tine și-și fac toate daraverile fără să țină seamă de tine. Nu cumva crezi, că are cineva lipsă neapărată de tine? Tu nu ești nici pâine nici băț, ei apoi, la ce să rămnească alții la tine. — Să înveți singur și să dai altora învățătură, zici tu? — Poți tu să înveți ceva, ca astfel să faci pe oameni mai fericiți?

„Nu, așa ceva nu poți! Așteaptă să îmbătrânești și atunci să vorbești, să spui că trebuie să învățăm pe alții. Dar'... ce să-ți și învățăm? Fie-care zice atata, cât îi trebuie.

„Înțelepții iau aceea-ce găsesc aici, ear' proștii nu capătă nimic, și... fiecare învață el singur...”

„Mie-mi vine să râd de ei... de ris și sunt oamenii ăștia, ai tăi. S'au adunat cu toții grămadă și se îmbulzesc unii pe alții, deși este destul loc pe întregul pământ..., uite ce larg este“, grăi el arătând cu mâna întinsă câtră stepe. — „Și ei lucrează într-una. La ce? Pentru cine? — Aceasta nu o știe nimenea. — Tu vezi, cum un om ară și gândește: uite, el își risipește puterile, în sudoarea feței, pentru pământ și apoi tot acolo în pământ va zăcea și va putrezi. Nu rămâne nimic după el, nu va vedea nimic din ogorul său și va muri, după cum s'a și născut, ca un nătarău“.

„Și adevă cum, de aceea a venit omul pe lume, ca să ricăie, să găurească pământul și să moară fără să-și fi săpat șieși măcar o groapă?... Cunoaște el libertatea? Înțelege el, ce noimă are largul stepelor? Se bucură el în inima lui, auzind șoaptele valurilor mării?”

„Aș! El este un sclav — de-abia s'a născut și toată vieața lui rămâne un sclav..., de altceva nici nu-ți bun! Ce ar și putea face? — Nimic, decât să se sugrume singur, după-ce se mai cumînțește“.

„Eu însă, uite, în cinci-zeci-și-opt de ani, atâtea am văzut, încât, dacă ar fi să se scrie toate pe hârtie, nu ar încăpea nici într'o mie de desag, așa precum sunt desagii ăștia, ai tăi. Și ce crezi tu, unde n'am fost eu? Tu nu ești în stare să știi. Tu nici nu cunoști locurile acelea, pe unde am umblat eu. — Așa trebuie să trăească omul: călătorește, umblă, — asta e totul în lume! Nu rămânea multă vreme la un loc — căci într'adevăr nici n'ai la ce să ții la un anumit loc.

Precum se învertește pe lângă pământ ziua și noaptea, alungându-se una pe alta în veci, tot așa aleargă și tu în fața gândurilor despre vieață, ca să nu ți-se urască de ea. Dacă te adâncești în gânduri — ți-se urăște de vieață, totdeauna așa vin lucrurile, așa e în lume. Așa da! Taman așa... șoimul meu.

„Am stat în închisoare, în Galiția. La ce trăesc eu pe lume? — gândeam în mine de vreme lungă, de urit — te apucă uritul în închisoare, of ce urit, șoimule! — și d'odată, zărind printre gratii de fereastră câmpul, mă apucă un dor nespus și inima mi-o simțiam ca prinsă în niște clește. Cine e în stare să-mi spună de ce trăiește pe

ricii dacă învățătura dată i-ar profita nu numai celui ce a provocat-o, dar tuturor cari interesela personale vor să le pună d'asupra interesului obștesc.

Frații din Bucovina, durere, în anul trecut au avut să suporte lupte — deprimătoare. S'au răsbeit adică între dînșii, spre bucurie dușmanilor. Și mai grav, că un nou partid format între ei, zis democrat, s'a aliat chiar cu adversarii firești ai națiunei. Pe calea asta nu se poate ajunge la bine.

În regatul român lucrurile merg însă așa de bine, că numai întărirea neamului poate fi rezultatul. Finantele țării — amenințate la 1899 cu falimentul — sunt într-o stare înfloritoare, pentru instrucția poporului s'au făcut îmbunătățiri însemnate, ear cât despre armată, în privința instrucțiunii și a echipamentului poate fi pusă alături de ori-care armată bună din Europa. Și chiar acum, în ajunul sărbătorilor, Camera română a votat o lege — proiectul prezentat de dl. D. Protopopescu — care va da o nouă îndrumare vieții economice a țeranilor. Ear din prisos, dat-au frații noștri nu mai puțin decât 600.000 lei pentru întărirea fraților din Macedonia.

Fie ca anul 1904 să aducă întreg neamului numai bucurie!

Nouile tunuri.

Eră între membrii Delegațiunei austriace s'a împărțit o broșură în care se tratează despre nouile tunuri. Într'însa ministrul comun de războiu ține să lămurească toate chestiunile cari sunt în legătură cu nouile tunuri, anume: cheltuielile împreună cu procurarea nouilor tunuri împo tanța nouilor tunuri și, ceea-ce s'a discutat mai mult: oare din bronz ori oțel să se facă nouile tunuri?

Se știe anume că superioritatea militară a decis pentru tunul de bronz.

Eată motivele cari au determinat pe marii artileriet să alung tunul de bronz.

lume? Nimenea nu ț-o poate spune șoimule, și de aceea nici nu-i la loc, ce să te întrebî vr'odată. Trăiește, asta e totul. Călătorește și caută în jur de tine, și fii sigur că nici odată nu te va apuca uritul. Pe atunci, pe când eram închis, ajunsesem la atâta desnađejde, încât puțin a lipsit, că nu m'am sugrumat.

„Hei! Vorbiam odată cu un om. Un om aspru, dintr'ai dumne-voastră, dintre Ruși. Trebuie să trăiești, zise el, nu cum vreați, ci așa cum este cuvântul lui Dumnezeu. Pleacă-te înaintea lui Dumnezeu și el îți va da toate, câte i-le ceri. Ei însuși însă, omul acela, era rupt și numai sdrențe. Eu i-am zis atunci, să-și ceară niște haine dela domnul. El s'a năcăjit și m'a alungat injurându-mă, deși cu ceva mai înainte îmi spusese, că trebuie să iertăm unii altora, și să ne iubim unii pe alții. Mă putea erta, dacă l'am supărat cu vorba... — Și asta un dascăl!... Dascălîi învață, ca să mănăcăm mai puțin, dar ei singuri mănăcă de zece ori în douăzeci și patru de ceasuri.

Macarie scupă în foc, tăcu și îndopă din nou luleaua. Vîntul sufla, ca și cum s'ar jeli încet, în întunecime nechezau cail și dela corturi se auzia un cântec plin de patimă. — Cânta frumoasa Nonca, fata lui Macarie. Cunoșteam vocea ei profundă, care răsuna todeauna ciudat, ca și cum ar porunci cuiva, fie că ea cânta vr'un cântec, fie că-ți zicea: „bună ziua“. În fața ei bună se vedea o mândrie, o fală de regină, ear în ochii ei negri, încadrați ca într'o umbră, scelipia conștiința farmecului și al frumseței, ce-l are și un dispreț suveran arată față de ori și cine.

Macarie îmi întinse luleaua.

„Umează! — Nu-i așa, că bine cântă fata?

Întâiu de toate ieftinătatea. Bronzul va costa cu 3/5 mai puțin decât oțelul. S'a dovedit apoi prin experiențe comparative că tunul de bronz rezistă bine. Toate tunurile de oțel au fost și până acum din bronz. Oțelul fiind scump de tot, nici nu s'ar putea c munda tunuri de oțel câte ar trebui. Materialul de bronz folosit deja, reîmprospătat se mai poate folosi până-ce țevile tunurilor de oțel usate abia mai sunt bune pentru ceva. Dacă s'a stricat vre o țevă de bronz, ea se poate dreg aplicându i-se alt material, așa că devine ear țevă nouă, pe dinlăuntru ori pe dinafară, ceea ce cu oțelul nu se poate însă face.

Bunătatea țevii se poate apoi judeca după gradul presiunii și rezistența e o garanție a bunătății pentru-că numai bronzul bun se poate supune acestor oper țium. Bronzul se poate ținea în bună stare atât la trupe cât și în magazii, până ce oțelul reclamă o grije mult mai mare și costisitoare.

Sunt și alte cauze pentru cari e de recomandat tunul de bronz

Lupta în comitate.

Dej, 11 Ianuarie.

Prilejul instalării no lui fișpan Româniîi au folosit întru accentuarea dreptului lor național. Mandatarul lor Dr. T. Mihali s'a ridicat adică să vorbească românește. Membrii unguri ai congregației au făcut însă un șgomet colosal și s'au produs scene violente, așa ca jumătate de oră nu se mai auzea nimic. Numai după aceea s'a putut purcede la actul instalării noului fișpan conte Bethlen. Atitudinea bărbotească a dlui Dr. Mihali a făcut între Români escelentă impresie.

MILITIA ÎN TALPOȘ.

Causele resvrătirei. — Ordinațiunea ministrului de interne.

În zori de zi a plecat azi o companie de soldați din cetatea din Arad la Talpoș, în urma unui ordin direct al ministrului președinte Tisza ca ministru de interne. Spiritele în comună sunt extrem de agitate și

Ce zici? — Vrea-re-ai să te îndrăgească o așa fată? Nu? Bine!... Așa și trebuie — nu te încrede fetelor, păzește-te și stai departe de eie. Unei fete îi place sărutatul mai mult, decât mie luleaua; dar după-ce ai sărutat-o — muri-va îndată voința ta și s'a dus libertatea inimii tale... Ea te apucă ca în cătuși cu ceva, ce nu se vede și nici nu se poate rupe și tu îi dai ei întreg sufletul tîu, și puțin va mai rămănea pentru tine. Așa este! Păzește-te de fete! Ele mint într'una, năpârcele. Te iubesc, zic ele, te iubesc ca ce am mai scump pe lume, dar ian' încearcă să le înțepi numai puțin cu un acuşor și să vezi îndată, cum sunt în stare să-ți sfășie inima. Știu eu bine! Da, da, câte de toate știu eu!...

„În cele din urmă, șoimule, dacă voești, să-ți spun eu o poveste... o poveste adevărată... Ține-o minte și dacă vei trage vr'o învățatură din ea, să știi, că toată viața ta vei rămănea liber ca o pasere“.

„A fost odată un ficior de țigan; el se numia Sobar, Loico Sobar. În întregă Ungaria, în Bohemia, în Slavonia și în toate țările din prejurul mării era cunoscut acest țigan — un ficior curajos și sumet! Nu era sat prin locurile acelea, în care să nu să fi găsit oameni, cari să fi dorit să-l omoare, dar Loico trăia liniștit, și dacă-i plăcea vr'un cal, putea să fi pus un regiment de soldați, să-l păzească... era tot una, căci Loico punea mâna pe el. E hei! Habar n'avea de nimenea. Chiar satana să-i fi eșit în cale, cu cetele sale, s'ar fi repezit Loico la el, nu cu cuțitul, dar cu pumnii și l'ar fi batjocorit ca pe el; de altmintrelea știe toată lumea că și pe satana a pus el odată mâna și l-a sucit și l-a învîrtit cum se cade.

nici o autoritate politică nu mai putea comunica cu locuitorii resvrătiți. Eră după miază încetat și comunicațiunea telefonică, tîndui-se — de resvrătiți ori de alții, nu se știe — firul. Una e fapt că situația în Talpoș este critică, siguranța personală foarte primejduită.

Despre trimiterea soldaților, nouile dispoziții ale autorităților, cauzele resvrătirii, ni-a succes a câștiga următoarele amănunte,

Pecatele notarului.

Nemulțumirea locuitorilor din Talpoș cu stările publice de acolo, este de origine mai veche. Ear cauzele trebuiesc căutate nu exclusiv în agitațiile socialiste, cari fără îndoială au înveninat lucrurile, ci mai ales în miseriile și șicanele administrației din comună, fiind poporul foarte nemulțumit cu notarul comunal Ioan Selejan.

Încă în primăvara anului trecut s'au prezentat mai mulți locuitori în cancelaria notarială, cerend să li-ce arate socotelile comunale. Acestei îndatoriri legale notarul a satisfăcut pîn'acum așa, că le-a arătat dacă a voit, nu le-a arătat însă cui n'a voit dînsul și așa și în cazul acesta n'a vrut să le arate socotelile. Omenii sau adresat apoi cu pără în contra notarului la vicișpan care i-a ordonat să arate socotelile numai decăt. Notarul s'a supus ordinațiunii vicecomitelui, ce-i interesați le-au și revidat, și observațiile asupra lor le-au cuprins în 42 puncte.

Birul preoțesc.

Între gravamenele resvrătiților figurează și unul care se referă la birul preoțesc. Se zice că actualul preot George Popovici, când s'a ales în Talpoș de preot, s'a folosit între altele și de apucătură de cortășire, ca să-l liciteze pe contracandidat, că dacă dînsul va fi ales, nu va lua dela oameni bir preoțesc. Firește, asta a zis-o înainte de alegere, dar după alegere cu sucursul notarului a dus execuție asupra restanțierilor în bir.

100% dare pentru regularea Crișului alb.

Dar că nemulțumirea locuitorilor în contra notarului nu e tot mai lipsită de temel, dovadă și împrejurarea că locuitorii din Talpoș plătesc acum mai multă dare comunală decăt dare de stat, cari și singură e destul de mare și grea. Comun Talpoș contribuie adecă cu peste 100% societății pentru regularea Crișului alb și locuitorii s'au amărit cu desevrșire că notarul și antibistia n'și-a ridicat cuvântul de protestare în contra îngreunării peste măsură a comunei.

Nu erau corturi țigănești, cari să nu-l cunoscut sau să nu fi auzit despre el. Lui plăcea caii și nimic mai mult pe lume; călări o bucată de vreme, își făcea gustul, apoi îi vindea și de bani nu ținea socoteală, îi lua cîn vrea. Nu ținea la sine și da a i-ai fi cerut chiar inima din pept și aceea țiar îi dat-o, știind că-ți face un bine. Vezi așa era el, șoimule!

Ceata noastră, — sunt acum vr'o zecă ani pribegia prin Bucovina. Odată — țiu bine minte era într'o noapte de primăvară — ședeam la un loc; eu, Dănilă, care s'a luptat în ostile lui Kossuth, bătrânul Nur și toți ceilalți ai noștri și Rada, fata lui Dănilă.

Tu cunoști pe Nonca mea? Nu-i așa, o fată ca o doamnă! — Ei, apoi Rada era ceva deosebit, nici pe departe să nu o asemeni cu Nonca mea. O frumoasă ca Rada nici nu se poate zăgrăvi cu vorbe. O frumsețe ca sunetul de vioară, când vioara se afla într'o mână pricepută, cari cunoaște vioara ca însuși sufletul său.

Multe inimi a sdorbit fata aceasta. Mi-adăminte că lângă Morava, a văzut-o odată un mare bătrân și a rămas incremenit în fața ei. Era călare, o privește și este cuprins de fior, de friguri. Era frumos gătit..., ha'na de pe el e cusută cu fir de aur, la stînga strălucia sobia ca un fulger, de câte-ori își împintenia calul sabia toată împodobită cu petri scumpe și o ciolă de catifea albastră, de credea, că este bucată ruptă din albastru cerului — un om ale și ear se uita și apoi zise: „Ascultă, ascultă țigă, dă-mi o sărutare și te-oi cinsti cu o puță de gaibini!“

(Va urma)

Socialism și mai ceva.

Roadele „sfintei social-democrații“ — îngrijorări și nedumeriri — fără Dumnezeu, lege și neam — armele „sfintei“ năluca — sfârșitul ei — Stăpânirea rea și înglodată — direcțorii nereducți de cinstea și puterea sabiei — năcrederea noastră — Irodiada — ce e de făcut? ghinarași și căpitani români.

Intr'unul din numerii din urmă ai acestui ziar un cunosător al mișcărilor socialiste din Bihor a avut tristul onor a raporta despre un caz de turburare în popor, însoțită de vărsare de sânge, petrecute în Dobrești.

Cu alte cuvinte s'a dat pe față rodul „sfintei social-democrații“ într'un fel vrednic de dinsa — s'a făcut sânge între niște cetățeni pân' mai înainte din cei mai pacinici, din cei mai cu supunere către direcțorii (nu odată până la servitori chiar!).

Dar suntem numai la început, la începutul unei drame ce promite o bogată variație de acțiuni, și nici decât — între referințele actuale — nu e eschis ca și tragicul încă să-și ajungă culmea, dacă nu de cu vreme se va aplica contraveniul deslegător al acestei situații de primejdie — rătăcire morală și socială.

Bine să la deci samă organele cărora li-s'a încredințat direcțoria de a fi paznicii bunei ordinii! Direcțoria e împreună cu răspundere și se aseamănă sabiei. A o manua prost ori a nu o manua la vreme — face tot atât: în cazul prim e compromisat purtătorul sabiei ca laș, în al doilea suferă cauza binelui public. . .

O, d'ar fi bunii nostri oblăduitori îndurați cel puțin de sine înșiși și jaluzi de propria-le cinste, în manua sabiei ce li-s'a încredințat, dacă n'au durere și de — noi!

In coloanele acestui ziar s'au mai ocupat și alții de mișcările socialiste din Bihor și cași cu degetul au arătat la vremea sa spre viitor spre ranele, ce le va deschide anarchica acțiune a „sfintei social-democrații“ și eată — durere! — nu ne-am înșelat.

Și, iarăși, durerea ne cuprinde când noi, cei ce cunoaștem stările reale ale acestui nenorocit și stors popor, aproape la siguranță matematică trebuie s'o spunem, că sângele, jertfit la Dobrești diabolicului cult al „sfintei social-democrații“ e numai primul nici decât ultimul picur! . . .

Doamne, ce am păcătuit noi sau părinții nostri că, afară pe multele mizerii zilnice, mai trebuie să îndurăm de acestea?

Uimiți și îngrijorați stăm în fața celor petrecute, mai ales când ne dăm samă de ceea-ce ni-se pune în perspectiva viitorului în urma faptului că un popor, cumpătat cum e și al nostru și cu scaun la judecată, și-a plecat urechia și inima la amăgitoarele minciuni ale propovăduitorilor „sfintei social-democrații“

S'o mărturisim: Nu ne temem că aceasta năluca va răzbi să spargă cetatea neamului nostru, decât că pentru omul cu rezon sănătos, alte lucruri, cari să ne întărească neamul s'ar putea pune la cale în timpul acestor vânturi zavistnice, ce ne băntue.

Credința noastră e: și „sfânta social-democrație“ e un vânt pizmaș! umble însă sămănând vânturi atari apostoli de „vântură-țară“, să fie însă harnici a secera, la vremea sa, și furtunele.

Noi am ști cât pentru noi să justificăm în mână cu cartea trecutului neamului nostru axioma „alios vidi ventos“ ear în situația de față, puzând dela manoperele argaților „sfintei“ năluca, li-am putea proba propagandiștilor socialiști nestatornicia grațiilor aceluiași auditoriu, cari azi aleargă în urma lor aproape cu oarbă încredere.

Dar lăsăm intenționat la parte gândul acesta. Facă-și lucrurile cursul lor.

Și, întâi de toate involuntar ne vine întrebarea asupra temeiului moral al acestor regreta-

bile apariții ale spiritului anarchic.

Nedumerirea însă ne mai impune o întrebare: Dacă stăpânitorii noștri voesc sincer binele patriei, de ce n'au cel puțin cea mai mică parte de vreme d'a se gândi și la înlăturarea, ori cel puțin la stavilirea acestei cangrene, carea, pe cum vorbesc cazurile concrete, tinde la instăpânirea anarchismului în locul ordinii și a instituțiilor publice de azi?

Și apoi earăși o vorbă: Permis e și înțelepțește e, ca noi să contăm numai la sprijinul din afară de noi, la al autorităților, cari poartă sabia: executiva, și au răspunderea pentru felul cum au administrat puterea sabiei în folosul tuturor cetățenilor?

Incepem d'acolo: Cetatea neamului nostru și tăria ei nebiruită de atâtea veacuri nu o vor umili și înfrânge niște „vântură-țară“ fără căpătâi și fără Dumnezeu.

Niște esistențe catilinare cași cei-ce se numesc apostoli ai „sfintei social-democrații“, cari fac meseria cea mai condamnabilă din abuzarea de bunacredință și deplorabila stare a schinghitului nostru popor, nu pot și nu va putea să se laude cu succese durabile, ori cât se vor pune la adăpostul legilor și a direcțoriei, cari le dau dreptul de intrunire. Ci va fi o vreme că le va părea bine că ar putea întoarce dincătr'o au venit.

Căci acțiunea naște reacțiune, iar acțiunea lor, a social-democraților, e dată în numele niștinței de a se bucura de bunurile și de roadele ostenelelor altora.

Precum din sufletul apostolilor „sfintei social-democrații“, așa și din acțiunea lor transpiră dispoziția de a da în lături tot ce s'ar opune cultului mamonului pământesc, până și pe — Dumnezeu.

Fără considerare la nuanțele social-democraților, notă comună le este lor aceasta. E de ajuns să cetești un număr din cele două organe de publicitate ale acestora, și te-ai convins pe deplin despre adevărul acesta trist.

Dumnezeu, biserică, și peste tot instituțiuni de ordine mai înaltă religioasă — morală nu încep în capetele înguste ori preocupate ale apostolilor „sfintei“ năluca, ori că din adies, din interes se lapadă de ele. Din contră hulirea acestora e cea mai de frunte armă.

Pentru dinșii „popii românești au luat un fecior jidovesc și ni-l arată că e copil Dumnezeesc“. Pentru dinșii ierarhie bisericească înseamnă „banda neagră, religioasă și mincinoasă“ și actele săvârșite de aceasta înseamnă „neguțătoria lui Christos“, care „va peri prin luminarea și deșteptarea poporului“. „Socialiștii adevărați“ nu mai pot „asculta de minciunile popilor, religioase și rușinoase, cari întunecă creerii, ne zăbunește, ne împostește și ne belește“. Cât pentru „lumea cea-laltă“, după ei „d'acolo nici dracu nu a mai venit să ne spună că cum trăiesc aceia cari au plătit popilor pentru mântuirea păcatelor“.

Iată, rogu-vă, un frumosel mēnunchiu din arsenalul dogmatic al acestor perduți de sine. Și sunt culese dintr'un singur număr de foaie din „Votul Poporului“. — Mă grăbesc însă a adauge să mă ferească bunul și dragul Dumnezeu de cinstea de a discuta cu acești nespălați. Am citat însă pentru-că, cum am accentuat mai înainte, să facem pentru noi însine constatări, cazul de față pentru o mică colecție din armele de luptă ale „sfintei social-democrații“.

Al treilea centenar

Al lui
DON QUICHOTTE.

La 23 Aprilie 1616 murea un obscur actor englez numit Shekspere, căruia din pricina asemănării de nume, i-s'au atribuit mai târziu

operele unui necunoscut mai ilustru care se numea William Shakespeare.

În aceeași zi murea în Spania un sărman perceptor de contribuții, care făcuse de mai multe ori închisoare, căci sărăcia lui îl silise să șterpelească ceea-ce se datora guvernului.

Acest sărman om se născuse, zic cea mai mare parte dintre biografi, din părinți de mică nobleță și de origină galițiană, la Alcalá de Henarez, depart nouel Castille, în 1547. Locul și data, sunt destul de neprobabile, căci mai târziu mai mult de șapte orașe ale Spaniei își disputară onoarea de a fi dat zi acestui funcționar puțin scrupulos.

Tinărul Hidalgo fu destinat stărei eclesiastice și studiă la Madrid. Se pare, că a trecut doi ani și pela universitatea din Salamanca.

Dar tinărul în chestie, care se numea Don Miguel Cervantes Saavedra, nu simțea într'insul vocația religioasă. El rimase versuri proaste și publică fără succes în 1569 o poemă pastorală insipidă, intitulată Philène.

Se hotărî să meargă să se lupte în Italia. Aceea țară era pe atunci în foc și sânge. Din nenorocire Cervantes ajunse în timpul unui armistițiu și trebui să accepte funcția de valet de chambre la cardinalul Aquaviva; dar' rolul de servitor nu putea conveni lui Cervantes.

Se înrolă sub drapelul lui Marc Antoniu Colonna, care comanda forțele venețiene și fu imbarcat pe un vas, care mergea în ajutorul insulei Cipru, amenințată de Turci, care o luară și masacrară pe locuitorii.

Prin minune vasul, care ducea pe Cervantes, scăpă de flota turcească. În fine Cervantes combătu eroic în faimoasa bătălie dela Lepante, la 7 Octomvrie 1571. El avu trei răni periculoase care-l ținușe în pat mult timp, între viață și moarte.

În 1572 făcu expediția Moreei în 1575, tot sărac se imbarcă pe galera Soarele, care fu capturată de un corsar. E inutil să istorisim peripecțiile captivității lui Cervantes la Alger, la renegatul venețian Hussan Aga.

Tatăl lui Cervantes era mort Măsa vîndu toată moștenirea și-l readuse în patrie, la 34 ani, infirm, îmbătrînit fără de vreme. El se însură apoi cu Caterina Sulazery Palacios de Esquivias și scrise în urmă prima parte a Galateei. Viața-i foarte necunoscută.

Negociase cu librarul din Madrid, Francisco de Roble, publicația primei părți al lui Don Quichotte.

Inconjurat de detractori, împovorat de datori și de procese, Miguel de Cervantes, urmând Curtea, ajunse la Valladolid la 1 Februarie 1603. Pentru a nu muri de foame, Miguel de Cervantes accepta un mic post de perceptor.

Fu acusat că a furat banii Statului și grație intrigii unui oare-care Vilaroel și a rătăției unei femei numită Isabella de Ayala fu închis într'o casă, ce mai există încă la Valladolid și pe care guvernul vrea să o cumpere, după dorința publicului.

În închisoare Cervantes, scrie a doua parte din don Quichotte și câte-va din „novelas ejemplares“.

Don Quichotte făcu celebru pe autorul său în Europa. Dar în Spania lucrul nu fu tot astfel. Cervantes, pentru a accentua vînzarea, trebui să răspândească un pamflet, care acuza pe Don Quichotte că e o carte cu cheie și dădea numele persoanelor travestite.

În 1614 inimiții lui Cervantes făcură să apară, la Tarragona, o așa zisă urmare al lui Don Quichotte. Aceasta operă grosolană era plină de injurii la adresa nenorocitului.

În 1615 Cervantes publică adevărata urmare a lui Don Quichotte, a doua parte, al cărui succes fu considerabil în Europa.

Spaniolii nu înțelesesă, că Cervantes era singurul lor mare scriitor. El muri în anul viitor, terminându-și ultima sa lucrare Trabajos de Persilesy Sigismunda și fu înmormântat la mănăstirea dela Merci. S'ar fi putut grava pe mormântul său aceste versuri care e ultimul epitaful al lui Chrysostom, la capitolul XIV a primei părți al lui Don Quichotte:

Perdido por desonor

Perdut, nefiind iubit de concetățenii săi.

De abea pe la sfârșitul secolului al XVIII spaniolii începuseră să aprecieze pe Cervantes.

Acum se pregătesc în Spania mari serbări pentru celebrarea tri-centenarului acestui scriitor.

Lovituri

Încontra autonomiei bisericei sârbe.

Resoluțiunea regească, exoperată de guvernul unguresc, în chestiunea administrației fundațiunii sârbe Thököly, lovește adînc în drepturile autonome ale bisericei sârbe și a produs în cercurile sârbești viu resens. Astfel, Jasa Tomici, cunoscutul politician sârb, în numărul cel mai nou al ziarului «Zastava» sub titlul «*Cel mai nou atac în- c ntra autonomiei bisericei naționale sârbe*» scrie un articol aprinzător, în care protestează în contra amestecului ilegal al guvernului în afacerile fundațiunii, și își exprimă speranța, că comisiunea congresuală va denega executarea rezoluției regeștii.

„Resoluția regească — zice articolul — a resturnat cu totul fondul dela mențiunea care i-a dat-o fondatorul și statutul congresual înca îl vătămă în grad suprem, pentru-că în afaceri fundamentale bisericești sârbești, numai congresul poate aduce hotărîri valide. Nedreptatea cuprinsă în rezoluția asta, este mai mare și mai neusitată, de cât tenoru în care este ținută. A mai comis odată guvernul maghiar asemenea călcare de lege, când afacerea vânzării nepermise a cementului din Beocin cu încunjurarea congresului, ear cu rescript regesc a voit s'o reguleze. Dela actuala comisiuni congresuală se poate aștepta cu drept cuvînt, că la nici un cas nu va executa rezoluția regească esoperată pe cale ilicită, pentru-că asta n'ar însemna altceva, de cât scoaterea din lege a autonomiei bisericei sârbe. Guvernul unguresc totdeauna bucuros a călcat în picioare câte-un drept autonom. Și toate acestea pentru dragul unui defraudant notoric, a patriarcului sârb Brancović. Dar drepturile poporului sârb se pot confisca, în-a poporului sârb nu le va părăsi niciodată. Drepturile înscrise în lege, mai curînd orî mai târziu, trebuie să triumfeze.“

O LECȚIE BINE APLICATĂ.

Ocupându-se de chipul cum ziarul „Adevărul“ a căutat să combine o nouă „tradare“, și mai ales de finta ce numitul ziar urmărește publicînd astfel de articole, „Voința Națională“ dela 12 c. scrie, între altele, următoarele:

„Nu avem intențiunea de a discuta modul de vedere al unora din ziarele maghiare, citate de „Adevărul“. El este, negreșit, conform cu concepțiunea politică ce aceste ziare represintă și nu noi le vom putea convinge despre eroarea, în care se află. Cu bună credință, ele își închipue că servesc interesele națiunii maghiare, și este, deci, natural ca să prezinte sub o lumină defavorabilă toate actele politice ce li-se par a fi potrivnice acestor interese. Un astfel de act este și apropierea, pe care contele Tisza o încearcă față de naționalitățile nemaghiare, cu convingerea că, în chipul acesta, a-între interesele guvernului cât și acelea ale Statului ungar vor putea fi împăcate și servite. Pe noi, Românii din regat, pasul contelui Tisza nu poate decât să ne bucure. Căci dacă nu avem dreptul de a ne amesteca în afaceri interioare ale monarchiei vecine, trebuie însă — ca Români — să ne bucurăm de ori-ce pas făcut de Maghiarii în sensul unei recunoașteri a drepturilor naționale române. Acel însă care au să judece despre necesitatea și oportunitatea unor asemenea pași, nu suntem noi, Românii din regat. Românii de peste munți își au conducătorii lor, cari își dau pe deplin seamă de interesele poporului ce călăuzesc. Ei deci au să se pronunțe asupra atitudinii ce cred mai nimerită, neavînd să ia cuvînt de ordine din altă parte decât din propria lor conștiință.

„Cercurile politice maghiare, cari sunt dușmane apropierei dintre Români și Unguri, pot crede că acest cuvînt vine de peste hotarele monarchiei. Ceea-ce pot însă să creadă aceste cercuri, nu este îngăduit nouă, Românilor, s'o credem. Dar „Adevărul“ are, și în această privință, o altă opinie decât aceea a tuturor Românilor cinstiți și iubitori de neam. Pentru acest ziar spusese unor gazete maghiare, ostile

naționalității române, sunt spuse de evanghelie, cari trebuiesc a fi crezute fără nici o rezervă. „Și astfel, într'un moment, când Românii de peste munți își dau mâna — uitînd neînțelegerile trecute, spre a cugeta numai la interesele națiunii, — „Adevărul“ socotește că e oportun să încerce a arunca sămînța zizaniei și a neîncrederei.

„Se vorbește despre o apropiere între Români și Unguri? Nu poate fi decât o tradare a d-lui Sturdza, — dovadă ceea-ce spune... „Alkotmány“.

DIN ROMÂNIA.

O expoziție de antichități interesantă s'a aranjat la Craiova din inițiativa d-nei Lucia Romanescu, soția d-lui primar N. Romanescu. Expoziția s'a făcut în favorul cantinelor școlare. Între alte lucruri expuse, sunt mobilierul casei și armele luptătorului Tudor Vladimirescu și armele vestitului haiduc Iancu Jianu.

Din străinătate.

Conflictul ruso-japonez.

Londra, 12. Ian. Ziarul «Morning Post» i-se telegrafează din St. Petersburg: Țarul face tot posibilul pentru menținerea păcii. În ultimul consiliu al Coroanei, care s'a ținut când guvernul a dat răspuns Japoniei, Țarul a exclamat enervat:

— *Sunt eu oare Țarul imperiului rusesc sau nu? Sunt eu oare Țarul păcii sau nu?*

După aceea s'a sculat furios de pe scaun și așezîndu-se la birou a scris cu mîna-i proprie o telegramă principelui Alexiev, comandantul general al posesiunilor Rusiei din Asia, ca să nu facă nici o mobilizare și nici un pas războinic, pînă ce nu v'a ordona el singur.

Marele ziar berlinez «Localanzeiger» primește o telegramă din St. Petersburg care vestește: Se știe din sorginte sigură, că cercurile diplomatice din loc sunt cu mult mai escitate și îngrijorate din cauza agravării situațiunii, de-cît se credea pîn-acum. Nici cele mai optimiste ziare guvernamentale nu o pot lua aceasta în considerare, și nu pot alunga norii grei, ce se arată pe orizontul din estremul orient. Țarul se ocupă în mod viu cu afacerile conflictului Ruso-Japonez și mai ales dorește, ca publicul să fie bine informat despre cele întemplate. În zilele trecute a fost un consiliu de Coroană în Ciarscoie-Selo, în care Țarul a ordonat ministrului de externe Lamsdorff, să compue un comunicat cu următoarele 5 puncte:

1. Japonia va obține în Corea mai multe concesii.
2. În Corea de sud Japonia va putea să obție concesia, de a ocupa chiar și puncte strategice, ne mai amintind liberile concesii comerciale.
3. Rusia dă concesii depline comerciale și în Corea de nord, dar nu permite a se întări strategic.
4. Între Corea și Manduria se va designa un teren lat de 50 kilometri, ca neutru.
5. Privitor la Manduria, Rusia nu dă nici o concesie, afară de mai multe concesii comerciale.

Paris, 12 Ian. Ziarul «New York Herald» i-se telegrafează din St. Petersburg: Un mare duce care totodată e și comandant de corp, a declarat unui reporter de ziar, că marele duce Alexejev a primit din St. Petersburg o telegramă, în care Țarul îl împuternicește de a începe ostilitățile cu Japonia și îi dă deplină putere preste toate corpurile de armata din Asia Rusească.

Flota rusească. Așa se crede, că primele succese ale viitorului război Ruso-Japonez vor depinde dela rezultatul luptelor ce se va da probabil aproape de Port-Arthur sau Söul. Am descris mai amănunțit puterea marină a acestor două state, cari stau în conflict.

Știrile cele mai recente despre manevrările flotelor Ruse și Japoneze spun, că o parte din flota Rusească, care a plecat din Vladivostoc spre Port-Arthur, s'a retras subit dela mijlocul drumului. Flota Rusă e gata de război. Toate obiectele de lemn au fost îndepărtate și vapoarele sunt bine aprovizionate cu cărbuni. Se așteaptă numai ordin dela Petersburg. Rușii au trimis noi trupe la Söul, capitala Coreei. Acolo au mai sosit și 20 soldați italieni sub comanda a doi ofițeri. Se așteaptă și trupe Germane. La știrea, că războiul e numai chestie de timp, 2000 soldați din garda împăratului Coreei — au desertat.

Milano, 12 Ian. Ziarul «Corriere della Sera» anunță, că noua fregată japoneză Missia, după plecarea ei din portul dela Genua, a fost amenințată de mare pericol. Un neocunoscut a voit să arunce vaporul în aer, cercînd să aprindă magazinul de praf de pușcă. Dar atentatul n'a reușit, căci s'a observat iute fumul, care era în legătură cu mașinaria electrică. Din Spezzia se scrie, că pe cele două fregate japoneze le urmărește mai multe pateruse rusești.

NOUȚĂȚI.

ARAP, 1/13 Ianuarie 1904

Tuturor amicilor și abonenților noștri le dorim an nou fericit!

— Atragem atenția cititorilor noștri asupra foiletonului a cărui publicare o începem pe pag. I a ziarului nostru. Foiletonul acesta distinsului literat Ioan C. Frunză l'a tradus anume pentru „Tribuna“.

— Condamnarea infanteriștilor din Dobrișin. În 14 Octombrie anul espirit, într-o cămărușă din Dobrișin 13 soldați din regimentul 39 de infanterie au făcut demonstrație contra retinerii în serviciu și peste trei ani. A fost cu ei Nanasy Lajos șeful socialistilor, și vorbirea lui a aprins pe nerocitiți soldații la faptul fără judecată, adecă să redacteze o adresă de protestare, pe care au circulat-o spre iscalire între conștii din același regiment și să încoroneze statua din Dobrișin. Au și compus adresa de protestare și cei trei-sprezece soldați au iscalit-o anume: caporalul Biro Sándor, Császár Samu, Sándor Bernat, sub-ofițerul Gaal Lajos, Kiss Sándor, Horog Gyula, Rosenbaum Alajos, Kis Imre și Puskás Zsigmond soldați de rînd.

Dintre cei prezenți Watar György Szilágyi Lörincz, Varga Gábor și Andisko Antal au refuzat subscrierea. S'a aflat acest fapt, cei subscriși au ajuns în preventiv, ceilalți au rămas pe picior liber; dar s'a pornit cercetare și contra lor.

Tribunal militar, cum se vestește din Dobrișin, Sâmbătă a adus verdictul și pentru călcarea legii militare pe caporalul de rînd Kiss Sándor ca pe agitator l-a condamnat la 8 luni temniță de cetate, pe Gaal Lajos, caporal, la 5 luni temniță, pe Császár Samu și Sándor Bernat, 6 luni temniță, pe Horog Gyula și Rosenbaum Alajos la 4 luni temniță ear pe Puskás Zsiga și Kis Imre la 3 luni temniță.

Eată la cei compenesc pe Unguri socialisti și kossuthiști!

— Secretarul de stat Makfalvay, candidat în cercul electoral Tapolca, după-cum se scrie, continuă a cutreera satele pentru a solicita voturile alegătorilor. Pretutindeni a fost bine primit și se ia ca sigur alegerea lui.

— **Alegere.** La Rimaszécs, după-cum se vede, candidatul guvernamental Stojkovits s'a retras și astfel lupta se va da între dependenți: Balajti Sándor, amic al lui și Draskotzi, omul lui Kossuth.

— **Demonstrații pentru o vorbire alui** Se depeșează din Zagrab, că pentru vorbire de Sâmbătă, din parlament, alui Ugron, în cel din urmă abonatul vorbise de năsuințele ilegite ale lui, ei, erii au fost mari demonstrații în Zagrab. Multe mări s'a adunat în jurul palatului de noaptea, spargând mai multe ferestre. Poliția a intervenit și s'a restabilit ordinea.

— **Lăsământul lui Eremitis.** Nefericitul deputat Eremitis, care a avut un atât de trist sfârșit, și-a testat averea unui văr al său Prebajovszky. Frații Sibul, care au omorât pe Eremitis până la judecata finală, vor sta în temnița de război din Chichinda mare. Se vestește că familia nefericitelui deputat nu vrea să se finalizeze pertractarea în Chichinda ci a dat recurs la crima să se transpună curtea cu jurații din Budapesta.

— **Teara iudească.** Sub acest titlu „Alkotmány“ reproduce din ziarul ovrésc „Egyenlőség“ lista acelor ovrei, cari la ultimele conferențe de titluri au ajuns „ilustrități“: podhágyi Popper baron, tornyai Schossberger baron, mai departe Sváb Károly, Brády Zsigmond, Kornfeld Zsigmond, Chorin Ferencz, hatvani Deutsch Sándor membrii în casa magnaților; apoi Décsy Zsigmond jude la Curie, president la senatul de tablă, Neuberger Ignác și Szegő Ignác judez la Curie, după aceea Kolmer Zsigmond, Neumann Armin, Wein Rerthold, consilieri aulici, în sfârșit Ballai János și Szántó Mihály consilieri ministeriali. Ca nici sexul frumos să nu lipsească — zice „Alkotmány“ — noi mai punem și pe doamna Jókay Mór născută Grósz Arabella. Abstrăgând de la asta, numărul jidanilor „ilustriti“ face tocmai — douăzeci fără unul.

— **Sinuciderea unui deputat socialist.** Se anunță din Stuttgart: Eri a fost aflat în pădurea din Tegzloch, deputatul socialist Agster, spânzurat de un arbore. Agster a mai făcut odată încercare de sinucidere, chiar în parlament.

— **Nefericire la vânătoare.** Se depeșază din Hönigsburg, că fiul deputatului Braesicke-Elemppen i s'a întâmplat un accident mortal la vânătoare. Mergând printr'o desime de brazi, i-s'a rănit cocoșul armei într'o creangă, arma s'a războit, și l-a rănit mortal pe nefericitul tânăr. A doua zi i-s'a aflat cadavrul în desimea brazilor.

— **Duel sângeros.** Eri după-amez un duel sângeros s'a dat în Pola, între doi căpitani, Glandessta și lust cu numele. Duelul, care a fost provocat de o ceartă pe chestii politice, s'a terminat cu rănirea gravă a căpitanelui Glandessta. Glonțul adve sarului i-a trecut prin gât. Este puțină speranță că va rămânea în viață.

— **Pungaș modern.** Din Petersburg se vestește că un pungaș s'a folosit foarte isteț de conflictul ruso-japonez.

Pe o linie ferată călătoreau în același cupru negustorul Kesselmann și lucrătorul Bondarento. Se înțelege, conversația a început despre conflictul ruso-japonez.

Ofiterul zis: — Cunosc bine pe Japonezi. Am călătorit prin țara lor. Un singur lucru bun au, de care pot fi mândri: pământul. De aceea întotdeauna port la mine puțin japonez.

Scoase atunci din busunar o sticlă și o dete companionilor săi s'o miroase. Aceștia o mirosiră și peste câte-va minute adormiră adânc.

Când s'au deșteptat, au văzut îngroziți că nu mai au în busunare un singur ban ear ofiterul s'a făcut — camfor. Și nici până azi nu se știe cine a fost.

— **Archimandrit ucis.** Niște albanezi, de urma cărora nu s'a putut încă da, au împușcat alaltăieri pe archimandritul Vasil, stariț al mănăstirii din Decian.

— **La telefon.** Este o dramă în care o ținem de una dintre cele mai îngrozitoare. Titlul dramei e: „La telefon“ și toată sește glasul mistic comunicat pe firul telefonului spre ațitarea efectului. Cine-va adevădat este încunoștințat prin telefon, că pe nevastă-sa și fiul său îl omoară la îndepărtare de chil-

metrii de dînsul. Bărbatul vorbește cu nevastă-sa și aude țipetele înfiorătoare și nu-î poate grăbi în ajutor.

Drama aceasta teribilă, care produce senzații suferite neînchipuite, s'a repetat acum în realitate.

În orașul Milwaukee s'a căsătorit un actor cu numele Garfield; nevastă-sa era asemenea actriță. Câte-va zile după căsătorie într'o noapte actorul își chemase un preten la telefon.

— Stați acolo! — îi zise actorul — și ascultați...

Prietenul bun putu auzi, cum au năvălit asupra lui, cum se descărcău revolverele în el și cum murea la telefon.

Prietenul alergase la poliție și însoțit de câțiva polițiști grăbi la locuința prietenului său... acolo găsiră două cadavre numai.

— **Oficieri sârbi** sunt, după ultima statistică: 3 generali, 31 coloneli, 54 loc. coloneli, 123 majori, 382 căpitani cl. I, 162 căpitani cl. II, 419 locotenenți, 622 sublocotenenți și 15 cadeți. Impreună cu oficerimea dela gendarmerie, dela musică, preoți militari, sunt cu totul 2193 oficieri în armata Sârbiei.

— **Impărțirea darurilor de Crăciun.** Ni se scrie: Sâracii noștri din Sibiu; învățaceii meseriașii, școlarii și oamenii în vîrstă scăpătați, și-au avut și ei sârbătoarea de bucurie a Nașterii fiului omului, venit pentru a noastră mântuire. Despărțământul femeesc întregitor al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, a avut de simțul de jertfire a celor cu durere pentru cei cari nu din a lor cauză trăesc în miserie, și-a implinit în ajunul Nașterii una din datorințele sale bineplăcute și oamenilor și lui Dumnezeu! Una din satele localului reuniunii avea înfățișarea unui magazin bogat, bine asortat. La un loc așteptau pe noii lor stăpâni vestimentele complete, ghețele și pălăriile, toate noue și după măsura lu rate ale celor 13 învățacei de meseriași și școlari, într'altă parte erau stofele pentru îmbrăcăminte a celor 6 fete de școală și părechile de ghețe, tot noue și tot pentru acestea găsite. Pe marea multime o aștepta tixitul magazin de rocuri, pantaloni, veste, paltoane de eană, căciule, pălării, rochi și bluze, câte 3—5 metri de mai multe bucăți stofe pentru haine femești, cămeși, șaluri cisme, ghețe în fine colăci, prajituri, bomboane și jucării pentru copii. Cu un cuvânt de toate și pentru toți Ora 5 d. a. fixată pentru începerea sârbării de împărțire, a găsit la un loc 2—300 sâraci, cea mai mare parte cu fețe sevine și vesele, bine știind, că din sfîrmuiturile celor cu bogate jignite își vor primi și ei părțicica.

Presidentul reuniunii, dl Vic. Tordășianu asistat de comitetul despărțământului femeesc și de membrii reuniunii sodalilor, avea greaua misiune de a împărți, și a împărți cu măsura dreptății din darurile în magazinele dela cei cu durere și cu inimă.

Trecând în revistă feliurile lipsuri și greutății și implorând binecuvîntarea cerească asupra dăruitorilor și dăruitorilor, începe însuși împărțirea, ce durează peste 4 ore. Mici colindători cu icona, steaua și cu Irozii, vesteau și ei bucuria zilei. O d re de seamă mai amănunțită asupra lucrurilor împărțite și asupra celor împărțâșiți, mă dispensează de a mai insista în scurtul meu raport asupra binefacerilor revărsate din simțul de jertfire al acelora, cari de problemă și-au luat a iubi pe de-aproapele lor mai mult ca pe sine însuși. Un pios creștin.

— **Alegere în Chichinda mare.** În cercul Chichinda mare, care a devenit vacant în urma morții lui Eremitis, după-cum se scrie, o parte a alegătorilor au pus candidatura contelui Zichy Vladimir, cu program apponyist. Majoritatea alegătorilor în cercul acesta sunt de naționalitate sârbă și dacă nu va candida un naționalist, este dovadă de lipsa de organizare a confrăților noștri sârbi, sfâșiati și de lupte între sine.

— **Coroane eterne.** În amintirea mult regretatului Andreiu Balteș, care cu vîrf și îndesat și-a implinit datorința de român, presidentul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ dl Vic. Tordășianu, a dăruit fondului vîduvelor și orfanilor meseriașilor români, înființat de rumita Reuniune, 2 cor.; Dr. George Proca secretariu cons. 2 cor.; Silvestru Moldovan, red. „Foaia Poporului“, 2 cor.; Pantaleon Lucața, cassariu cons., Victor Fincu, esactor, Aurel Trif, colab. la „Tel Român“, Ludovic Binder, dir. tip. arch. câte 1

coroană; Nicolae Mohan, Ioan Pinciu, George Poponea, Nicolae Stoica, Ioan Apolzan, Dumitru Axente, Ștefan Duca, Ioan Mohan, George Trifan, Nicolae Roșca, L. Devan, cul-tip., câte 50 fileri; Precum aflăm „Reuniunea sodalilor“ a arborat pe casele reuniunii steagul negru, a luat măsură pentru punerea unei coroane pe sicriul decedatului, adună daruri întru eternizarea memoriei lui și participă corporativ la înmormîntarea aceluia, care-nu pentru sine, ci pentru noi a trăit și a murit.

— **Încă unul!** Foaia oficioasă de azi publică decretul regesc, prin care contele Hugonai Béla fișpanul comitatului Satmar și orașului lib. reg. Sâtnar, este la cerere proprie și pe lângă recunoașterea eminentelor servicii, absolvat din postul său.

— **Ce mai rege!** Eată ce s'ar putea zice, cu drept cuvînt despre regele Sârbiei. Marile puteri adică, precum și România, au decis să nu mai dea onorurile ce i-se cuvin până ce nu va îndepărta dela curte pe oficerii asasinii. E greu s-o facă însă asta, pentru-că s'a dovedit: dintre miniștri numai cel de războiu s'a învoit, dar și acela a trebuit să demisioneze acum.

Astfel reprezentanții din Belgrad ai diferitelor state, în urma ordinelor ce au primit dela guvernul lor au plecat pe ziua de azi din Belgrad, numai ca să nu facă visita obicinuită la asemenea ocazie.

Regele, ca peste tot să nu fie primire la Curte, a plecat și el azi din capitală, anume la Topda, la țeară, unde o să aibă vreme a medita ce ajung regii cari se urcă pe tron pătat de sânge și stă încunjurat de oficerii cari au asasinat pe cel căruia juraseră credință.

Nu mai de nu ar păți-o încă și mai rău bietul rege al Sârbiei.

— **Dramă pe mare.** Ultimele mari vijore au sporit din nou numărul tragediilor cari se petrec pe luciul întins al mărilor și despre cari altă veste nu rămâne, decât că un vapor n'ajunge niciodată portul, spre care năzuise. Căburile aduc acum vestea că în portul Victoria a sosit o luntre cu câțiva matrozii: erau cei scăpați de pe vaporul Claltam. Vaporul în noaptea de 10 spre 11 Ianuarie a suferit naufragiu și 57 de inși au perit în valuri. Capitanul năit însuși, și-a aflat acolo mormîntul.

— **Încă odată Eremitis.** Sârmanul Eremitis a fost omorât ca un căne, deși abea cu câțiva ani înainte a fost ales deputat la Dieta. Vivat Eremitis! a resunat dela o margine la alta, cercul Chichindei mari. În sfîru țării s'a tîrîuit cu ministrul de justiție, care a făcut legea usurei și juzii dela tribunalul din Chichinda cine știe de câte ori recur-sau la protecțiunea lui. Acum, că e omorât, toți se întorc cu scîrbă de cătră el. Sârmanul om a fost dus în răcîcire. Adevărul i-l spun numai acuma când nu-l mai aude și nici nu se poate folosi de el. Să-l fi făcut să simtă în viață că onorata Dieta și onorata societate are dispreț față de usurari, față de cămătarnii, atunci e posibil, n'ar fi uzurat, n'ar fi neferic, pe nimîni. Dar dînsul despre asta n'a știut nimic a avut drept să creadă că în valea aceasta a plîngerilor nu se cere mai mult mînie dela un om, decât cu cât a contribuit dînsul.

— **Regele Eduard la Tarul Nicolae.** Pe lângă veștile despre războiul ruso-japonez, abea astăzi crezământ o veste din Paris, că Regele Eduard în Aprii are de gând să și cerceteze pe împărătescul său prietin Tarul Nicolae, unde din prietejul acesta se vor arangia mari soferențări.

— **„Luceafărul.“** Un număr extraordinar de bogat și ca executare tehnică foarte frumos, am primit azi din revista literară din Budapesta „Luceafărul.“ Chiar coperta revistei este făcută cu mult gust de un tîner pictor din Banat, dl Virgil Simonescu. Recomandăm cu toată căldura revista aceasta, care n'ar trebui să lipsească din nici o familie cultă românească.

— **Invitare.** Reuniunea de cetire și cântări a meseriașilor români din Nădlac invită la concertul împreunat cu petrecere de joc, ce-l va arangia Duminecă 17 Ianuarie 1904 st. n. în sala casei comunale din Nădlac sub conducerea D-lui inv. Romulus Tăucian.

— **Chaffourul orb.** Sportul automobilului are deja atîția martiri, încât poate rivaliza cu numărul eroilor celor mai mari idei culturale. În

cercurile de sport firește și vieții mașineriei sunt privite ca erol și se vorbește cu pioasă simă despre ele. Un chasseur a fost ferit într-un accident a pus acum bazele unei noi ocupații: cerșetor de automobil. În colțul unei, dintre cele mai elegante strade a Londrei, a apărut un bărbat, în palton galben de piele, purtând ochelari închiși, și s'a așezat lângă o poartă. În grumază și-a agățat un carton, pe care erau scrise următoarele:

„Chasseur orb. S'a născut în 3 Sept. 1903“.

Cartonul nu-și greșește efectul. Cavalerii, câți trec pe lângă dînsul, înțeleg datoria lor recunoșcătoare față de victima automobilului și-l provăd imbelșugat cu galbeni.

— **Nici o damă** care are zestre de un milion nu poate cere giuvaericele mai frumoase, ca acele dela *Farkas-Steicher*, *Tököly-tér*, casa băilor Katalin (Opre), lângă biserica română, Arad; aci se află un mare asortiment de giuvaericele de aur și argint, cu prețuri foarte moderate. Intrare separată pe piața *Tököly*. Aci se pot comanda sub prețuri tare moderate cadourile de Anul nou, din aur și argint de China.

— **Schimbare de local.** Renumitul dentist *Morgenstern Gyula* și a strămutat locuința de ordinație (tragerea de măsele, plombare, măsele singuratică șire de dinți, coroană de dinți de aur măsele cu rădăcini etc.) în Arad, piața *Andrássy* Nr. 15.

Cea mai nestricăcioasă cremă pentru înfrumusețarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— **Mijloc sigur** contra durerilor de stomac, a sgârciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului *Kossuth*. O cutie de probă 1 cor. 20 fil., o cutie de probă 2 cor.

— **Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor** are un efect miraculos pastilele de pept *Senega*. Se pot găsi în farmacia „*Verg-Maria*“ alui *Kossuth*, în Arad, Piața *Boross-Beni* 150 (casa *Dengli*).

— **Ceasornice de aur cu lanțuri** precum și alte diferite juvaere, coliere, nasturi de cravată etc poate nici când nu se bucură de mai mare trecere ca și în săptămâna Anului-Nou. Oricine, are de donat ceva, se silește a dona obiectul cel mai frumos și poate-se închipui mai frumos don, ca și un juvaer de gust, din aur, argint ori împodobit cu pietre scumpe. Cine vrea să aleagă frumoase obiecte de donuri, acela să cerceteze prăvălia de juvaericele alui *Weinberger Ferencz* din piața *Andrássy*, în edificiul hotelului central, acărui prăvălie oferă un întreg spectacol, și trece drept un muzeu de juvaere.

— **Serviciu bun** facem onorațiilor noștri abonenți și cetitori că acum, în pragul marilor sărbători, îi facem atenți să-și provadă lipsele de vestimente bărbătești și pentru băeți, paltoane de iarnă și altele, din cel mai mare magazin de haine al Aradului, alui *Frank Leo*, pentru-că în acest magazin se pot căpăta hainele cele mai moderne, de croi și stoffe engleze în prețuri extra ordinar de ieftine. Magazinul lui *Frank Leo* este pe piața *Andrássy* Nr. 9 vis-a-vis de noua biserică a minorității. Cine târguește, aici, economisează mulți bani.

Bibliografie.

Istoriile religioase morale sunt prima materie de religie în școlile elementare, ce pregătește școlarii începători pentru materia biblică și cea istorico-bisericească; în legătură cu sărbătorile mari de peste an se propun elevilor începători și unele momente mai însemnate din viața lui Isus. Așa Nașterea, Botezul, Suferințele, Învierea și Înălțarea Domnului. Pe lângă aceasta apoi oare-cari rugăciuni ușoare, cântări liturgice și explicarea unor acte liturgice.

Au apărut:

Raport adresat M. S. Regelui asupra activității Ministerului Instrucției publice și al Cultelor, de Spiru Haret, București, 1903.

Un volum de 408 pagini, cu un adaos de anexe, cuprinzând singur 385 pagini.

È un raport minuțios adresat M. S. Regelui României despre ideile fundamentale, de cari s'a

condus ultima reformă a școlilor. È un act de reînprospătare în minte punctul de plecare și ținta urmărită într-o astfel de întreprindere culturală, cu nenumărate ramificații complicate. Opera de reformă nu e terminată, e abia începută. Ea va încorda multe inteligențe, în străduințe succesive către același ideal: adaptarea școlii la trebuințele noi ale societății. O repede privire îndărăt de recapitulare a celor îndeplinite, o sumară jalonare mai departe a celor de îndeplinit, puse în legătură cu trecutul, cu scopurile urmărite și cu principiile călăuzitoare, e o măsură necesară de orientare proprie și de îndrumare pentru cei-ce lucrează sau vor conlucra la aceeași operă vastă.

Aceasta o face, în deplină conștiință de folosul său, raportul d'ui ministru al instrucției publice către M. S. Regule.

O simplă dare de seamă de cuprinsul variat al „raportului“ ar fi aridă și fără mare folos. Prețiosul volum ne va servi, însă, de platformă largă a discuției celor mai însemnate chestii privitoare la școală și educație. Sentimentul cu care autorul raportului își încheie expunerea pare a admite implicit, ca deziderat, ivirea unei altfel de discuții, ca unul din mijloacele de încercare a solidității operei.

„Cestiunea este vastă și grea, zice el, și nu ne permitem a crede că modul nostru de a o privi și soluțiunile ce propunem vor fi totdeauna cele mai bune“ (pag. 408). „Lucrarea noastră va putea să prezinte părți susceptibile de a fi perfecționate, ca ori-ce lucrare omenească, mai ales când este așa de vastă și de complicată“ (pag. 392).

„*Moda Nouă*“, nr. 14, cu următorul sumar: *Cronica Model, Norica* (nuvelă), *Pomul de Crăciun* (poezie), *Noaptea sfântului Andrei* (poezie), de *Crăciun* (poezie), *Capela cea albă* (nuvelă), *Buna purtare în societate*. Ne-am despărțit (poezie), *Sfaturi de bucătărie*, *Glume*, *Cugetări despre dragoste*, *An-heta „Model Nou“* asupra corsetului, *Cu Moș-Ajunul* (nuvelă), *Poșta medicului*. *Docurile plutoare*, *Jocuri*, *Șarade*, *Poșta Redacției*, etc. etc. Tipar gratuit: *Corsaj elegant* Preț 20 bani Numărul.

Au apărut și se pot procura dela *Librăria diecesană din Caransebeș*:

1895 (urmare și sfârșit) de *T. Maiorescu*. *Serbarea dela Putna* (urmare și sfârșit) de *I. Slaviel*. *Lydia* partea II (roman) de *D. Zamfirescu*. Necesitatea de a se încuraja de către Statul Român anumite Industrii, de *C. Alimăneșianu*. Răspuns la „*Întâmpinarea*“ D-lui *Gr. G. Tocilescu* de *I. Bogdan*. *T. Dușescu-Dușu*, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre populare (dare de seamă), de *G. Bogdan-Duică*. *Comunicări mărunte și bibliografie*.

Economie.

Arad, 12 Ianuarie.

Importarea vitelor sârbești. Macelarii din *Panciova*, *Biserica-albă* și *Cubin* s'au prezentat erii prin o deputațiune ministrului de agricultură *Tallián Béla*, ca să-l roage să permită importul direct al vitelor sârbe, cu deosebire contingentul trebuințelor zilnice, ca nu prin Budapesta ci direct să poată ajunge la vitele acestea; deputația a fost condusă de *Daniel Ernő* și *Sivák Imre*. Ministrul a primit afabi deputația și a promis a studia urgent afacerea.

— **Vite de prăsilă.** Reuniunea regnicolară agricolă maghiară, secția aranjării târgului de vite de prăsilă, a ținut erii după-amez, sub conducerea consilierului ministerial *Tormay Béla* ședință, hotărînd că târgul de vite de prăsilă anul acesta să-l țină în 26 și 27 Martie în *Tattersall* din Budapesta. *Avis comunelor și economilor noștri*.

Ieftinătatea banilor. În cercurile de bancă, este unanimă plângerea, că în zilele din urmă s'a îngrămădit în așa chip numerarul, încât daunele ce provin din împrejurarea asta sunt deja insuportabile. În vremea asta instituturile din Budapesta concurează unele cu altele în așa măsură, cum nu s'a mai pomenit până-aci. Concurența indeosebi a devenit mare din cauza, că acum și instituturile din Viena iau concurența cu cele din Budapesta și băncilor mai mari din provincie le oferă direct credite de reescompt. Instituturile solide din provincie sunt formal asaltate cu

ofertele din Viena, a căror etalon este cu mult mai scăzut decât acel al băncii Austro-Ungare. Urmarea acestei concurențe a fost, că deja o mulțime de bănci din provincie s'au folosit de creditul ieftin din Viena și unele reescomptate le-au elocai în contocurent la instituturile din Budapesta speculând astfel la câștigul ce resulta din diferența de interese. Urmarea cea mai apropiată a acestor afaceri va fi, că instituturile din Budapesta vor reduce și mai mult etalonul la depuneri, care plan preocupă deja pe conducătorii instituturilor din capitală. Cambiul de prima calitate s'au escomptat erii cu 2¹/₂—3⁰/₁₀₀ în Viena. Cambiul dela bănci provinciale din Ungaria se escomptează bucuros cu 3—3¹/₂‰.

ULTIME ȘTIRI.

Crisa de tron în Serbia. *Din Serbia vin vești extrem de senzaționale. În cercurile politice din Viena situația Serbiei este considerată de foarte critică. Se așteaptă evenimente, cari pot s'gudu tronul regelui Petru. Reprezentanții puterilor desigur nu părăseau Belgradul, dacă la acest pas nu-i îndemna împrejurări, cari necondiționat trebuie să ducă la anarhie. Îndepărtarea conjurațiilor din jurul tronului, azi abea mai poate sana ceva. Din Viena transpiră vești, că erii s'au început tratări diplomatice între Viena și Petersburg, cu privire la starea de lucruri din Belgrad.*

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Subsemnatul, mulțumitor pentru încurajarea ce mi-au acordat-o în trecut, viu pe această a dori

tuturor mușteriiilor mei

An nou fericit!

Moskovitz Zsigmo:

Arad, Edificiul Teatrului.

Recomandând restaurantul meu la

„Cerbul de aur“

bine asortat cu cele mai bune beuturi, doresc tuturor spriginitorilor mei Români

An nou fericit!

ALEXA TESSITS.

ospătar, Arad.

Cumpărare de cafenea.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că splendid și cu tot confortul aranjata

Cafenea „Japonia“

din colțul străzii Szt.-László și a calei Archiducele Iosif am

cumpărat-o

și principala mea silință este, să satisfac încât numai e posibil pe oaspeții localului meu. În cafenea mea se vor servi beuturi de cafenea de prima calitate, rog prin urmare pe on. public să binevoiască a mă distinge cu prețiosul său sprigin

Cu distinsă stimă

MOLNÁR ZSIGMOND,

80 4—4

cafegia.

Editor și redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

Aradul întreg nu vorbește

de altceva de cât de grandiosul

Bazar de Crăciun alui SINGER SÁNDOR

Bazar din cale afară de încărcat cu stufe fe-
mești, mățasuri, flanel, casan, barchet, bluze gata
și lingerii, ofer publicului privilegiul care până aci
n'a existat, de a-și procura toate acestea în mod
extraordinar de ieftin, având tot odată calitatea
extraordinară de fină și modernă.

Magazinul de modă alui Singer Sándor

ARAD Piața Andrásy 20. Palatul Fischer Eliz.

Trusouri

PENTRU MIRESE
dela 200--2000 Coroane

in

Magazinul de modă și rufării
alui

Singer Sándor

ARAD,

Piața Andrásy Nr. 20.

Palatul Fischer Eliz.

Trusouri de mireasă 200 coroane.

6 bucați Chifon	21 60
6 „ halate de noapte	20 40
6 „ pantalon cu broderii	19 20
3 „ lingerii cu broderii	13 40
12 batiste albe ori colorate	8 —
12 perechi ciorapi	13 20
tensiile pentru 2 paturi	28 —
6 bucați fețe de perină	10 60
6 „ ciarșafuri de in	19 20
6 „ damast garn.	18 80
6 „ „ esfea	10 80
12 buc. prosoape damast.	12 —
12 „ ștergare de bucatărie	4 80
12 „ „ „ praș etc.	6 —
	206 —

3%o provizie de casă 6 —

Neto . 200 —

Trusouri pentru mirese dela 200--2000 cor.

gata ori comandate

Mare asortiment din diferite
șifoane și albituri felurite.

Mare asortiment pentru

TRUSOURI BEBE

dela 50- 00 cor.

Mustre și preț curenturi se
trimit la dorinta gratuit.

Comande în provincă se
execută iute și prompt.

Magazinul de modă alui Singer Sándor

de pe Piața Andrásy Nr. 20.

